

BİTKİLER

- ✦ Bitkiler oksijen üretilip havayı temizler.
- ✦ İlaç, kağıt, dokuma, ahşap sanayinin ham maddesidir.

Bitki Örtüsünün Dağılımını Etkileyen Faktörler

İklim etkisi

- Sıcaklık ve yağış bitki örtüsünün dağılımını önemli ölçüde etkiler.
- İklim özellikleri benzer olan bölgelerin bitki örtüsü de benzerdir.
- Herhangi bir bölgede görülen iklim özelliklerini en iyi bitki örtüsü yansıtır.
- Sıcaklığın etkisiyle bitki örtüsü Ekvator'dan kutuplara doğru ve yüksekliğe bağlı olarak bir dağ yamacı boyunca geniş yapraklılar, karışık yapraklılar, iğne yapraklılar ve çayırlar şeklinde kısımlar oluşur.



- Yağışlı bölgelerde geniş bitki örtüsü görülürken çöl bölgelerinde bitki örtüsü seyrektir.

Yer şekillerinin etkisi

- Yer şekillerinin bitki örtüsünü etkilemesi, iklim şartlarını etkilemesiyle gerçekleşir.
- Sıcaklık ve yağış gibi iklim elementleri yükselti, dağların yönü, bakı, eğim ve dağ sıraları faktörlerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.
- Kurutucu etkiye sahip rüzgarlara açık olan yamaçlarda bitki örtüsü azalır.

Toprak etkisi

- Topraklar bitkilerin kökleriyle tutunmaları, beslenmeleri, mineral alımlarını sağladığı için yaşam kaynağıdır.
- Toprağın fiziksel ve kimyasal özellikleri bitki dağılımı için önemlidir.
- Bitkilerin bazıları killi toprakta, bazıları volkanik arazilerde, sert veya yumuşak topraklarda yaşam alanı bulur.

Beşeri faktörler

- İnsanlar bitki örtüsünün dağılımını tahrip şeklinde ya da ağaçlandırma çalışmaları yaparak etkiler.
- İnsanlar tarih boyunca savaşlar, yeni tarım alanları açma, yakacak ihtiyacı, orman yangınları, hayvanları otlatma, yol yapımı, orman alanlarını imar ve iskânâ açma çabalarıyla

gibi nedenlerle bitki örtüsünü tahrip etmişlerdir.

- Karasal iklim bölgelerinde ormanların tahrip edilmesiyle antropojen bozuktur Akdeniz iklim bölgelerinde makilerin tahrip edilmesiyle geniş Karadeniz iklim bölgelerinde ise insanların tahribi sonucu psödomakiler oluşmuştur.



Formasyon: Aynı veya farklı sıklara ait, doğal çevre istekleri benzer bitkilerin geniş alanlarda yayılış göstermesidir.

- ★ Yıllık yağış ve sıcaklık miktarının yeterli olduğu yerlerde **ağaç formasyonu** Ormanların tahribatıyla oluşan kısa, bodur ağaçlıkların olduğu yerlerde **çalı formasyonu**

yıllık yağış ve sıcaklık miktarının yeterli olmadığı yerlerde belirli zamanlardan yavaş yavaşlara bağlı olarak görülmeyen bitki türlerinin olduğu yerlerde **ot formasyonu** gelişme gösterir.

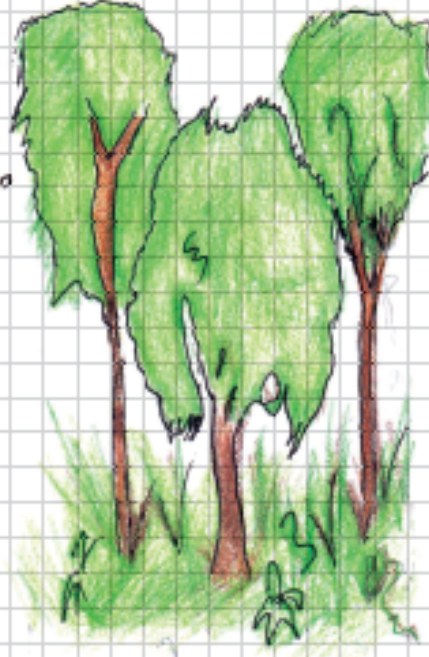
Orman Formasyonu

Ekvatorial yağmur Ormanları

- Ekvatorial iklim bölgesinin doğal bitki örtüsüdür.
- Her mevsim yağışlı ve sıcaktır.
- Yıllık yağış miktarı 2000 mm'nin üzerindedir.
- Yıl boyunca yeşil kalan 50-60 m boyundaki geniş yapraklı ağaçlardır.
- Amazon Havzası, Kongo Havzası ve Güneydoğu Asya adalarında görülür.

Muson ormanları

- Muson ikliminin görüldüğü alanlarda yaygın görülür.
- Yıllık yağış miktarı 2000 mm civarındadır.
- Yağlar bol yağışın etkisiyle yetersen, kışın kuraklıktan dolayı yapraklarını döken ağaçlardan oluşan ormanlardır.
- Tipik ağacı teak ağacıdır.
- Güneydoğu Asya kıyıları ve Endonezya adalarında görülür.



Karşık ormanlar

- Orta kuzak'ta okyanusal iklim bölgelerinde görülür.
- Her mevsim yağışlıdır ve yıllık yağış miktarı 1000 mm'nin üzerindedir.
- Bitki topluluğu geniş yapraklı ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşur.
- Özellikle Avrupa'nın batı ve kuzeybatı kıyılarında görülür.

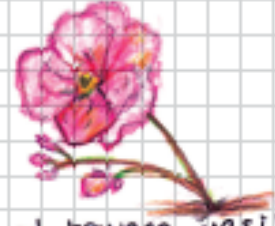
Tayga ormanları

- 60° enlemi çevresinde sert kırsal iklimin nemli alanlarında görülür.
- Yıllık yağış miktarı 500 mm civarındadır.
- Yağış yazın en fazla, kışın en az düşer.
- Tayga adı verilen iğne yapraklı ağaç topluluklarıdır.
- Sibirya, Kanada ve İskandinav yarımadasında görülür.

Geli Formasyonları

Maki

- Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsüdür.
- Soğuğa dayanamayan fakat kuraklığa dayanıklı, yıl boyunca yeşil kalan, kısa boylu ağaçlık ve çalılardan oluşur.
- Yabani zeytin, defne, mersin, koca yemiş, keçi boyunu ve zakkum maki türlerindedir.
- Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler (İtalya, Fransa, İspanya, Yunanistan, Fas, Cezayir ve Tunus) Kap Bölgesi, Kaliforniya yarımadası, Orta Sili, Güneybatı Avustralya kıyıları maki bitki örtüsünün görüldüğü yerlerdir.



Gariğ

- Makilerin tahrip edilmesiyle oluşan çalılardır.
- Akçakeme, kerem meşesi, adaçayı, laden, gariğ türlerindedir.
- Frigana olarak da adlandırılır.

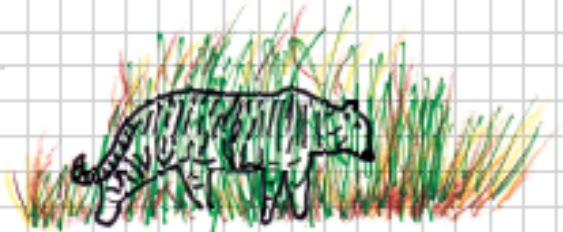
Pseudomaki

- Nemli iklim bölgelerinde ormanların tahrip edildiği yerlerde oluşan çalılardır.
- Kestane, ıhlamur, yabani fındık başlıca türleridir.

Ot Formasyonları

Savan

- Subtropikal (savan) iklim bölgelerinde görülen uzun boylu ot topluluklarıdır.
 - Yıllık yağış miktarı 1500 mm'dir.
 - Yazlar yağışlı, kışlar kurak geçer. Bu yüzden yazın yeşerir, kışın sararır.
 - Amazon ve Kongo Havzası'nın çevresinde yayılım gösterirler.



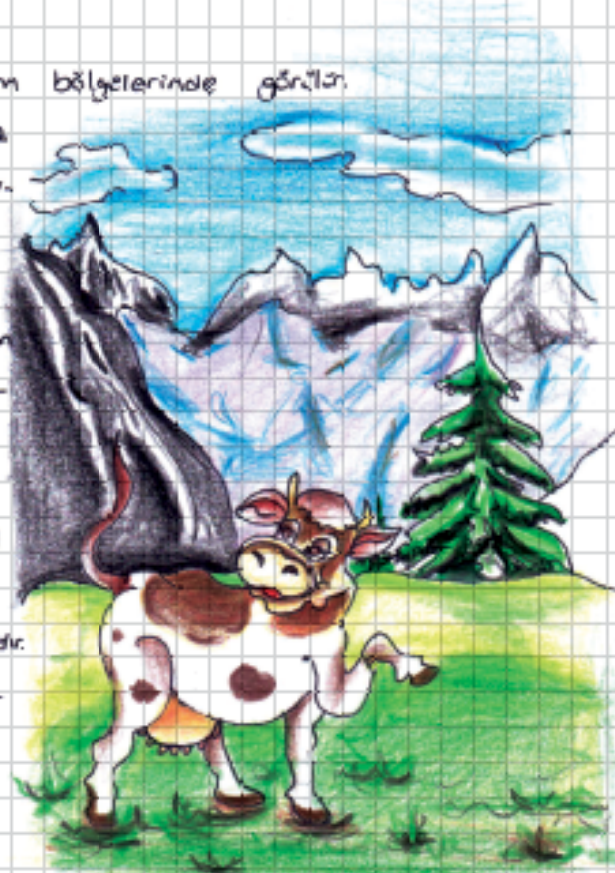
Bosalık (Step)

- Orta Kuşak'ta yarı kurak iklim bölgelerinde görülür.
- İlkbahar yağışlarıyla yavaş yavaş, yaz mevsiminde kuruyan küçük ot topluluklarıdır.

- Bu otların kökleri derindedir.
- Başlıca türleri geve, yumak, çoban yastığı, kekik, adakaya, siyah kıvrıktır.

Çayır

- Orta Kuşak'ta yarı nemli karasal iklimde ve ya yüksek dağlarda görülür.
- Yaz yağışlarıyla yavaş yavaş çayır otlardır.
- Ormanın üst sınırından sonra yetişen çayırda alpin çayır (dağ çayır) denir.



Tundra

- Tundra iklim bölgesinde görülen sazıya dayalı otlu bitki topluluğudur.
- Kısa ve serin geçen yaz döneminde bataklık halindeki topraklarda yetişir.
- Çayırda gösterdiği alanda yıllık yağış miktarı 200-250 mm'dir.
- Sibirya ve Kanada'nın kuzeyi, Alaska ve Grönland kıyılarında görülür.

Göl

- Yağış miktarının 200 mm'nin altında olduğu bölgelerde görülen çok seyrekle kuraklık otları, çayır ve kaktüslerdir.
- Sadece yerlerin bulunduğu vaha adı verilen alanlarda palmiye, hurma gibi ağaçlara da rastlanır.
- Kuzey Afrika, Arabistan, Orta Asya ve Avustralya kıtasının iç kısımlarında görülür.

